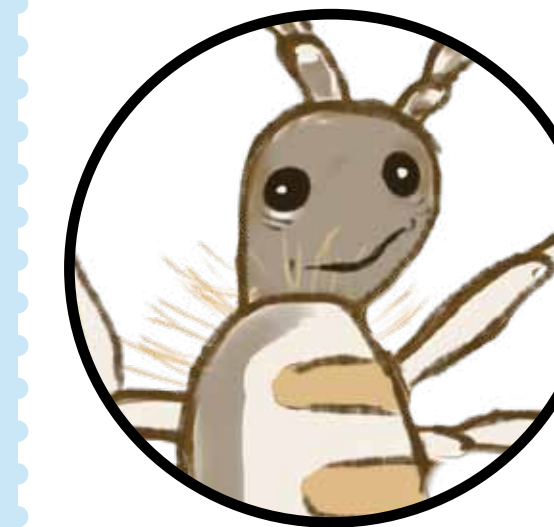

Horní hranice lesa

aneb Jak odolat zimě a větru

Naučná stezka

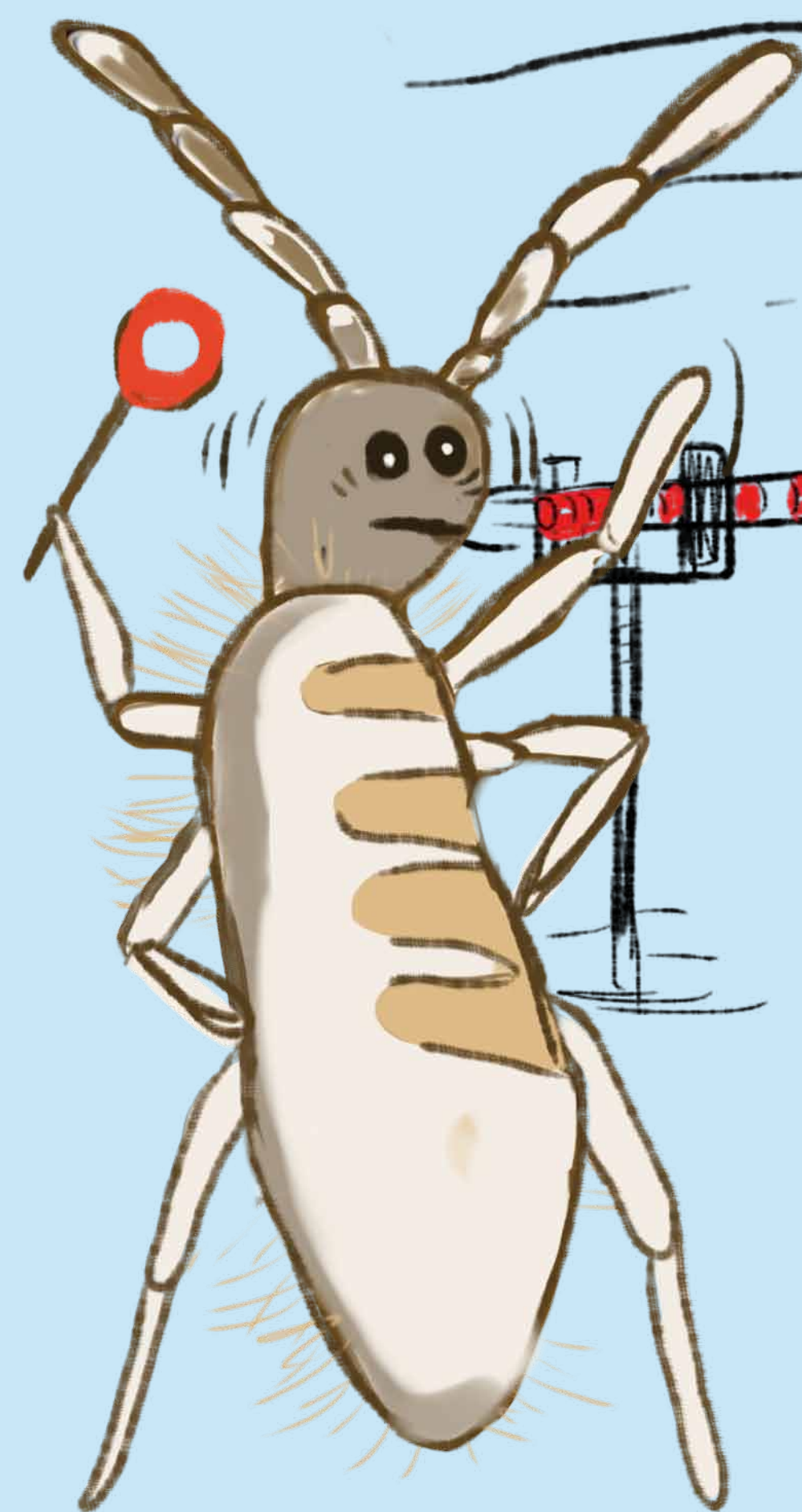

Velká kotlina

V těchto místech prochází horní hranice lesa. Nenajdete tady žádnou hraniční čáru, ale pozvolný přechod mezi lesem a bezleším. Hustý les se v přechodové zóně s rostoucí nadmořskou výškou pozvolna rozpadá na skupinky stromů. Stromy jsou stále nižší a porosty řidší. Je to pásmo boje o holou existenci, které jsou schopny osídlit jen obzvláště odolné druhy dřevin, jako je smrk či jeřáb. O těžkých podmínkách svědčí jejich nízký vzrůst a tvary. Výše už drsné horské podmínky růst stromům znemožňují.

Horní hranice lesa není stálá

Doklady o tom máme z dávné i nedávné minulosti. Hranice lesa je ovlivněna teplotou, půdními poměry, množstvím sněhu v zimě nebo třeba lavinami. Různě se vlní, prohýbá, ustupuje nebo se zvedá. Nedivme se, že je hranice lesa v Jeseníkách na mapách na první pohled kostrbatá. Kolísá dokonce i v čase. V dobách ledových sestoupila podstatně níže než dnes, zatímco v teplejších obdobích se vydává směle do větších nadmořských výšek.

Jak vypadá smrk hraničář?

Smrk z oblasti horní hranice lesa musí vzdorovat zejména nepříznivým zimním podmínkám:

- má větve skloněné k zemi,
- má kratší silné větve s hustým větvením,
- má úzkou korunu,
- zakořeňuje z větví a vytváří tzv. smrkové rodiny,
- roste v malých skupinkách nebo osamoceně,
- porosty jsou řidší,
- jehlice rostou déle, jsou kratší a hustší,
- má poškozené a zničené vršky.

Proč tady leží ta borovice?

Borovice kleč vytváří pružné husté keře. Osidluje místa, kde už ostatní lesní dřeviny růst nemohou. V zimě ji sníh svou hmotností přitlačí k zemi a chrání před povětrnostními vlivy. Jakmile sníh roztaje, narovná se a bez úhony roste dál. V Jeseníkách byla v minulosti vysázena jako ochrana proti lavinám. Porůstá místa, kde by se za normálních okolností vyskytovaly jen alpské druhy bylin a travin. Svou přítomností tak do značné míry pozměňuje původní prostředí.

Upper woodland border, or How to withstand cold and wind

Here is where the upper border of the wood is placed. In the transitional zone, the thick woodland gradually falls away with increasing altitude into groups of trees. The trees become smaller and growth thinner. It is a zone where bare existence is a struggle, which can only be populated by especially hardy tree species such as spruce and rowan. The tough conditions are reflected in their small size and stature. Any higher and the harsh mountain conditions make tree growth impossible.

Die obere Waldgrenze oder Wie Kälte und Wind widerstehen

An diesen Stellen durchläuft die obere Waldgrenze. Der dichte Wald fällt in der Übergangszone mit ansteigender Meeresspiegelhöhe allmählich in Baumgruppen auseinander. Die Bäume sind immer niedriger und die Bestände dünner. Das ist ein Gürtel des Kampfes um die nackte Existenz, wo sind nur besonders widerstandsfähige Gehölzarten wie Fichte oder Eberesche ansiedeln können. Von den schweren Bedingungen zeugt ihr niedriges Wachstum und die Formen. Die bereits höheren Gebirgsbedingungen machen das Wachstum der Bäume nicht mehr möglich.

Górna granica lasu albo Jak bronić się przed zimmem i wiatrem

W miejscach, gdzie przebiega górna granica lasu, gęsty las rozpada się na mniejsze skupiska drzew, wraz ze zwiększającą się wysokością. Drzewa są coraz niższe a sam drzewostan przerzedza się. Jest to pasmo, w którym toczy się nieustanna walka o przetrwanie. Tu mogą osiedlać się tylko bardzo odporne gatunki roślin drzewiastych jak np. świerk lub jarząb. O ciężkich warunkach świadczą ich niski wzrost oraz kształt (wspomniane już surowe warunki górskie uniemożliwiają wzrost drzew).

Víte, že horní hranice lesa v ČR je dosaženo mimo Jeseníky už jen v Krkonoších a na Králickém Sněžníku?

Víte, že území nad horní hranicí lesa tvoří jakési ostrovy v moři lesů?

Víte, že kosodřevina byla v Jeseníkách vysazena člověkem ve druhé polovině 19. století?

Naučná stezka byla vybudována v rámci projektu „Jednotný informační a komunikační systém ochrany přírody v NUTS II Moravskoslezsko“. Projekt je realizován s příspěvkem finančního nástroje Evropské unie LIFE+. Spolufinancováno Moravskoslezským krajem. Vydal Spolek Přátelé Vrbenka ve spolupráci se Správou CHKO Jeseníky a ACTAEA – společnost pro přírodu a krajinu. Více informací najdete na www.jeseniky.ochranaprirody.cz.

Texty: Kateřina Kocí, Martin Kočí, Jindřich Chlapel, Miroslav Zedler / Technická spolupráce: Jan Halfar, Marek Banaš, Leo Bureš
Foto: Martin Kočí, Leo Bureš, Petr Šaj, archiv Správa CHKO Jeseníky a Actaea / Design: simec+ryšková, Rožnov pod Radhoštěm / Tisk: Velkoplošný tisk

